

lengyelt. Meg kell azonban emlitenünk, hogy Finnország földrajzi, közlekedési és telepítési s főként a téli időszak látási viszonyai sem kedveztek a bombatámadásoknak.

De megnehezítette az orosz légi haderők működését az ismét csak kis számú, de kitűnő finn légvédelmi tüzérség is. Mindjárt kezdetben az orosz bombázóknak oly súlyos károkat okoztak, hogy azokat igen magas repülésre kényszerítették, ami persze a pontos célzást és bombavetést lehetetlenné tette. A finn vezérkarnak egyik külföldi lapban tett közlése szerint az oroszok több mint 2000 repülőgéppel szerepeltek. (Egy alkalommal egyszerre 400 repülőgép jelent meg, mely közel 100.000 bombát dobott le.)

Dicsérettel kell megemlékeznünk végül a finn polgári légoltalomról. Finnország volt Európának talán egyik legelső országa, mely már 12 év előtt megszervezte az egész ország lakosságát a légi oltalomra, mégpedig tisztán társadalmi alapon. Csak közvetlen a háború előtt, november közepén jelentek meg a kormány intézkedései, melyek a légoltalmi kötelezettséget törvényileg szabályozták. Helsinki és Viipuri kiürítése, az elsötétítés, a riasztás, újabb óvóhelyek építése és berendezése, melyek igen beváltak, a közlekedés szabályozása, romeltakarítás, egészségügyi és tűzoltó-szolgálat stb., minden példásan működött.

A finn testvérnép szabadságharca, a hadtörténelem egyik leggyönyörűbb küzdelme. A fegyvert letette ugyan, de nem hullott ki a kezéből! Győzött, mint minden időben az erkölcs, az anyag és a tömeg fölött.¹

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Németország Belgiumban és Hollandiában — Az angol visszavonulás — A német előretörés és Franciaország — Páris elfoglalása és a francia kapituláció — Olaszország belép a háborúba — Oroszország és a Baltikum

LEGUTÓBBI Külpolitikai Szemlénk zárta, azaz május 20-a óta olyan gyorsan és olyan végzettszerűen rohantak az események, hogy a reájuk való visszatekintés jóval nagyobb feladat, mint akár az, amit megkívánunk vizsgálójuktól messzi évszázadok. A második világháború mostani időszakán a francia-német probléma kifejléte uralkodott. Miután a németek rövid idő alatt elintézték a holland és a belga kérdést, győzelmes csapataik előtt két út állott: vagy a La Manche-csatorna belga és holland partjainak birtokában döntő vállalkozásba kezdenek közvetlenül a brit birodalom ellen, vagy pedig a klasszikus német haditervek útmutatásai szerint Franciaország felé fordulnak. Tagadhatatlanul igen újszerű lett volna a német haderő angol-ellenes vállalkozása s május végső napjaiban, a belga és holland kérdés likvidálása után sokan is számítottak arra, hogy Németország ugyanolyan harci módszerekkel, persze még nagyobb arányokban, közelíti meg majd az angol szigeteket, mint ahogy ezt sikerrel tette Belgium és Hollandia esetében, vagyis hogy repülőgép-flottájával előbb előkészíti a szigeti vállalkozást, aztán ejtőernyős csapatokat ejt földre Anglia többé már amúgy sem biztos égboltjáról, utóbb pedig a norvég partok előtti vállalkozásból épen maradt német flottarészletekkel nyíltan megtámadja a szigetország partvidékeit. Ez utóbbi feltételezéssel kapcsolatban sokat beszéltek az új típusú német gyorsnaszádról, melynek merülési mélysége, mint mondták, igen

csekély s amely úgy hadi vállalkozásokra, mint pedig bizonyos csapatszálításokra is alkalmas eszközül kínálkozott. A német hadvezetés azonban, mint a következmények megmutatták, nem ment ezek után a feltételezések után s inkább ragaszkodott a klasszikus felvonulási tervhez, melyet az új Németország még az 1914-es birodalomtól örökölt; persze megjobbította és kiegészítette az akkori tervet a hadviselés legújabb módszereivel és eszközeivel, nevezetesen a repülőgéppel, a zuhanóbombázókkal és a tank új, kolosszális típusaival.

Nagyon figyelemreméltó itt a hadviselés egészen új fordulata. A tömeg-erők újra visszakapták régi jelentőségüket. A német felvonulás nagyon is tudatosan tért vissza a hadviselés régebbi formáihoz, a mozgóháborúhoz, melyet persze gigantikus méretűvé fokozott a tankok és a repülőgépek szerepe, annál is inkább, mivel ezek a tökéletes hatóerőig fejlesztett harci eszközök mindenben a legtokéletesebb összhangban működtek a német gyalogság matematikai pontosságú akcióival. A nyugati szövetségesek oldalán a háború figyelője nem igen fedezhetett fel olyan Összhangot a különféle hadviselési eszközök és módszerek között, mint ahogy ez a németeknél megnyilatkozott. A német sikernek éppen ez az összhang volt a titka; de emellett az is, hogy a német átütőerő és a német haditerv úgy látszik, nagyon is tudatosan számolt azzal az illuzionizmussal, mely a nyugati katonai és politikai vezetés köreiből a német haderő vélt gyöngeségét illetőleg uralkodott. Mintha csak Önmaguk ellen dolgoztak volna a németek ellenségei azokkal a feltételezésekkel és híresztelésekkel, melyekkel igyekeztek önmagukat megnyugtanni a német haderő, főleg a gépesített német harci eszközök és módszerek gyöngesége felől. E tekintetben világszerte csak a német sikert készítette elő az az illuzionizmus, amely önmagát saját vágyálmaival és különféle hamis vagy megalapozatlan adatokkal meg akarta győzni a németek gyöngeségéről. A politikai ellenpropaganda ezen módszere akkori-
ban kellemes volt a nyugati hatalmak körei előtt, mindaddig, míg közvetlenül meg nem ismerkedtek a német haderő valódi méreteivel.

E tekintetben a legnagyobb hibát Franciaország politikai körei követék el már évek óta saját nemzeti létük, nagyhatalmi állásuk és biztonságuk ellen. Léon Blum kormányzata meggyöngítette a francia ellenálló erőt, meglazította a francia munkásságban a nemzeti közösség összetartozását s mialatt Németországban a nemzeti-kollektív koncentráció olyan nagy eredményeket ért el, azalatt atomizálta a francia társadalmat. A francia hadvezetés még nem ismerte fel a német hadviselési módszerek természetét. A francia társadalom teljesen nyugodtan nézett a háború elé, mert bízott a Maginot-vonalban és annak folytatásában, a belga határon húzódó Daladier-vonalban, melyet a Maginot-vonal összefüggő erődlánolatával szemben úgy kell elképzelnünk, mint amilyen volt a Magyarország és Németország határán annakidején húzódó, apró erődítésekkel és fedezékekkel álló csehszlovák erődvonallal. S már itt megjegyezhetjük: nem volt olyan oktalán, hogy a német roham éppen Belgium, az északi határ, vagyis a Daladier-vonal felől következett Franciaországra, mert hiszen ez a laza erődvonallal igazán nem lehetett eléggé alkalmas arra, hogy feltartóztassa a német páncélos kocsik összefüggő rohamait.

Ami pedig a francia taktikát illeti, az a némettel szemben csakis a védelemre épített. A német taktika viszont egyedül és kizárólagosan a támadást, a gyors megrohanást, a tömeg-erők és a gépesített erők összjátékát vallotta alapelvül. De persze számított a francia védelem szilárd és erős voltára is és éppen ezért is volt a német roham olyan erős és olyan kemény, mert a német taktikusok tudták jól, hogy a francia hadvezetés minden erőt a védelembe fektetett. Ha pedig a védelem sikertelen a német rohanás és

nyomás következeként, akkor már a német ügy félig győzött is: mert hiszen a védekező erőkiejtésben kifáradt francia erők többé már nem tudnak olyan szilárd vonalat teremteni, akár pedig olyan ellentámadást provokálni, mely a németeket akár visszavonulásra, akár pedig állóháborúra kényszeríti. A német taktika azért is olyan fölényes volt a franciával szemben, mert míg a francia taktika állóháborúra számított, addig a német vezetés ezt a lehetőséget teljesen kikapcsolta feltételezéseiből. A védelmi- és állóháborúra berendezkedett francia vezetés nem tudta a német páncélos, légi és gyalogos erők egyesült rohamát feltartóztatni s nem tudott állóháborút teremteni, mint az első világháborúban.

Még egy súlyos taktikai hibát követett el a francia hadvezetés. Nevezetesen azt, hogy a holland-belga—német összeütközés idején kimozdultak az északi francia seregek a maguk védelemre berendezett állásaiból a maguk védelemre és állóháborúra előkészített erőivel s felrohantak a belgák segítségére, mialatt fedezetlenül hagyták, már előre számítván a sikerre és a hadszíntérnek a flandriai sikokon való megrögzítésére, a biztosnak hitt Daladier-vonalat. Holott a belga-holland expedíció tulajdonképpen csel volt a németek részéről. Mialatt a német erők egy részével az északfranciaországi angol és francia csapatok harcba bocsátkoztak, azalatt egy jóval nagyobb német hadsereg a maga gépesített erőivel, szakadatlanul támogatva a rettenetes hatású zuhanóbombázó gépektől, melyek sikerének főpróbája már a lengyel háborúban lezajlott, bevonult a Maginot- és Daladier-vonal fordulópontjába s azzal az ürrel, mely így támadt a francia határ védtelensége és az északra felrohant angol és francia seregek állásai között, elvágtá egymástól a belgiumi és franciaországi erőket és megkezdte Észak-Franciaország meghódítását.

E pillanattól kezdve, május 20-tól két harctéren játszódott le a német előretörés. Az egyik volt a tulajdonképpeni északfrancia harctér, a másik pedig a belga-angol-francia haderők egyre szűkebb tere szorult hadművelési területe. Itt a tenger fedezte egyedül a körülzárt szövetséges erőket. A tengernek mint hátvédnek szerepe azért volt fontos, hogy az itt körülzárt haderők közvetlen kapcsolatban maradhassanak Angliával. A köröskörül érvényesülő nagy német nyomás miatt azonban ez a taktika nem érvényesülhetett. A francia hadsereg s általában az összes szövetséges seregek vezetője a német áttörés pillanatától Weygand tábornok lett. Gamelin vezérkari főnöknek, az eddig korlátlan hatású és egyedül hitelesnek tartott katonai tekintélynek taktikája — a védekezés és az állóháború — teljesen helytelennek bizonyult. Gamelinnek nyomtalanul el kellett tűnnie s jellemző az ellene felzúduló keserűsége és elégedetlensége, melyhez mérten még a Chamberlain ellen Angliában annyira észlelhető felháborodás is eltölpül, hogy halála hírére is költöttek. Weygand tábornok, a távolkeleti haderők nagy szervezője, aki különben mindig a támadó taktika híve volt, már nem változtathatott a második sedani katasztrófán. Így tehát az ő feladata sem lehetett más, mint a védelem minél gyorsabb s a lehetőségekhez mérten minél ellenállóbb kiépítése. Amint a német előretörés is megosztotta a Sedannál, a Maginot- és Daladier-vonalak forgójába való benyomulás által a szövetségesek haderejét, úgy akarta most megosztani Weygand védekezése is a német rohamot. Eppen ezért Weygand úgy rendelkezett, hogy a Belgiumban időző angol és francia haderőknek kötelességük változatlanul a végsőkig kitartani; így akarta elhárítani a német előretörést a belső védelmi vonalak kiépítéséig. Miközben a németek elérték a csatornát, a körülzárt szövetséges haderők egyre tovább hátráltak a nagy nyomás elől a tenger felé. Itt megint újabb balsors érte a nyugati szövetségesek hadviselési módszerét. Majd csak a későbbi adalékok és történeti kutatások derí-

tik és deríthetik ki igazán, mi történt a flandriai harctereken. Mintha a francia és angol vezetés között sem lett volna teljes egység. A franciák legjobb erői harcoltak itt haláltmegvető bátorsággal, a francia nép régi nagy katonai és taktikai erényeivel a német előnyomulás ellen; bátorságukat a német hadijelentések is elismerték. Ugyanekkor viszont az angol eljárás az volt, hogy minél több embert kíméljenek. Ezért már a harcok kezdeti válságos stádiumában, már május vége felé, olyan mozgás volt angol részről érezhető, hogy a tenger által fedezett angol erőket hazaszállítják. Mialatt Észak-Franciaország földje vérben ázott s mialatt a német technikai fölény sorra megsemmisítette a franciák legjobb erőit, azalatt az angolok már azt is sikernek könyvelték el, hogy kellő ökonómiával végrehajthatták anabázisukat, mellyel, igaz, jelentős számú életet mentettek meg, de amellyel mégis igen fontos pozíciókat kellett feladniok. A veszély pillanatában az angol törvényhozás igen nagy horderejű javaslatot fogadott el a magántulajdon és a magánvállalkozás állami felügyeletéről, amiben igen nagy része volt a kormányba belépett munkáspártnak s amit sokan úgy tekintenek, mint jelentős lépést a kapitalista-nagypolgári Anglia szocializálása felé.

E válságos napokban, mikor valóban napokra szűkültek össze Európa új történetének legfontosabb világtörténeti eseményei, újabb csapás érte a szövetséges hadviselést. Május végén III. Lipót belga király beszüntette az ellenállást és kapitulált a németek előtt. A belga király lépése a nyugati szövetségesek között természetesen a legnagyobb ellenérzéssel találkozott s ha a belga uralkodó motívumai között emberies szempontok is lehetnek, úgy a szövetségesek között el nem mulasztottak utalni az uralkodó német származására, atyjával ellentétes természetére, már előzőleg is megnyilatkozó német rokonszenvére, locamo-ellenes régebbi politikájára s a nagy befolyásra, melyet a germán-szolidaritástól eltelt fiamand nemzeti körök gyakoroltak reá. Egyben érdekes szempont tettének megítélésénél az a tény is, hogy hiszen a belga király az olasz trónörökös sógora és tettének indítékai között ott lehetnek a faszizmus politikájával különösen a válságos háborús helyzetben azonosoknak jelentkező olasz uralkodócsaládi diplomácia hatásai is. A francia és angol haderők így teljesen magukra maradtak a nyílt flandriai síkságokon. Az angol erők most már teljes energiával folytatták a behajózást és az Angliába való visszavonulás keresztülvitelét, amiben igen erélyesen segédkeztek az angol repülőgépek is, úgy hogy szinte teljességgel sikerült ezt a haderőt hazájába visszaillesztani. Mindenesetre különleges érdekességre tarthat itt számot a francia haderők Belgiumban maradt részeinek szerepe. Ezeknek az angolok azt a hivatást szánták, hogy végsőkig fedezzék az angol visszavonulást. Így morzsolódtak fel a belga és északfranciaországi körülzárt harctéren a francia hadsereg válogatott osztagai, mialatt az angolok elhajóztak hazafelé.

Természetesen az angol kormánypolitika és közvélemény ezalatt nem fukarkodott a hősi francia nemzet iránti csodálat nyilvánításában. A valóság azonban az volt, hogy a franciáknak rettenetes veszteségekkel, valóban tragikus magányban kellett a német előnyomulás ellen élet-halálharcukat megvívniok. A német propaganda ezalatt el nem mulasztotta, hogy ne hivatkozzék ezeknek a tényeknek részletes ismertetése közben arra, hogy hiszen a tragikus franciák nem önmagukért harcolnak, hanem csak az angol nagyhatalmi érdekekért. Német részről utaltak azokra a régebben megmegújuló német tervekre és ajánlatokra, melyekkel német vezető körök annyit foglalkoztak és melyek össze akarták békíteni Franciaországot és Németországot egy kontinentális politika keretei között. Természetesen a hangsúly ezúttal a német vezetésen és az angolellességen volt s német részről újabban nem ok nélkül emlegetik a Napoleon által megpendített

„kontinentális politikát“, vagyis Anglia teljes kiszigetelését az európai szárazföldről; természetes, hogy a mostani politikai feltételek és lehetőségek között egy ilyen megoldást a francia politika nem vállalhatott. Nem azért, mintha a francia politikában a dogmatikus angolbarátságnak túlzott érzelmi háttere lett volna, hanem mert a születési arányszámban meggyöngült és a Léon Blum-féle politika által még tovább gyöngített Franciaországnak valamerre kellett támaszkodnia. A müncheni politika, vagyis Franciaország keletközépeurópai érdekeltségeinek feladása már eleve megrendítette Franciaország hatalmi túlsúlyát. A keletközépeurópai szövetségesek elvesztése után természetes következmény volt, hogy Franciaország újra fokozottabban visszatért az angol szövetség gondolatához.

A francia politikának kétségtelenül állandó lidércnyomása volt a német egység, mely Hitler kormányzata óta egészen új irányban és új módszerekkel átalakította Európát és megváltoztatta és megrendítette az eddigi helyzeteket. Ugyanekkor azonban Franciaországban jelentős ellenzéke volt a háború gondolatának. Mindebből az látszik, hogy Franciaország magatartása, már ami a nemzeti és társadalmi erők összefogását illeti, nem volt egységes a német kérdéssel szemben. A nagytőkés körök hívei lettek volna egy francia-német kiegyezésnek. Ugyanígy a francia munkásság is a saját szűkebb érdekeit tartotta szem előtt és nem állítható róla, hogy éppenséggel túlságosan szívesen ment volna bele a háborúba. Nem, mert ösztönös pacifizmusát és kényelemérzetét látta veszélyeztetve s nem érezte azt, hogy Hitler túlságos ellensége lenne a francia munkásságnak. E tekintetben a német szociális propaganda igen nagy hatással volt a francia dolgozó rétegekre, melyekben korántsem volt túlságosan nagy az angol rokonszenv. E mellett azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az 1939 őszen megkötött német-orosz kiegyezés is sokat változtatott a helyzeten. A német-orosz kiegyezés Tévén az igen jelentős francia kommunista tömegek ott találták magukat Németország oldalán — vagy ha nem is Németország oldalán, hát legalább is közömbös helyzetben Németországgal szemben, melyet eddig részben a német-orosz világnézeti ellentét miatt sem szerettek, amikor is a kommunista érzelmek és a francia nacionalizmus egy irányban mozgott. Utóbb azonban a Daladier-kormány erélyesen véget vetett a népfront uralmának s így a Daladier-kormány erélyes rendszabályai által pártérdekeiben és osztályérdekeiben sértett proletariátus nem lelkesedhetett túlságosan a háborús politikáért. Bár itt azt sem szabad elfelednünk, hogy hiszen a német-orosz megegyezés sokat ártott a szocialista-kommunista osztálypolitika franciaországi hatásának, mert — tudjuk jól — a francia proletariátus körében mindig erősek voltak a nacionalista érzelmi elemek. Ilyen társadalmi atomizálódás közepette lépett be Franciaország a háborúba. Franciaország tarthatta is magát addig, míg a háború első kilenc hónapjában korlátlanul élt a Maginot-vonal biztonságának tudata, a defenzív taktika célravezető voltának, az állóharcnak babonája; ez az atomizált társadalom azonban rögtön megrendült, mihelyt megindult a német roham. Hozzá kell még tennünk azt is, hogy a német egység felbontásának gondolata, bármennyire áthatotta is a francia társadalmat, mégsem egyesült ezek miatt a társadalmi viszonylatok miatt azzal az átütő erővel, melyre pedig szüksége lett volna a francia imperializmusnak.

A franciákon is túlságosan eluralkodott az angol ökonomikus szemlélet hatása, vagyis az a hit, hogy blokád, éhségzár révén sikerül megrendíteni a német birodalom egységét és még előbb háborús akaratát, illetve társadalmi viszonyait. Az ökonomikus angol szemlélet itt igen végzetesen találkozott Gamelin tragikus defenzív taktikájával. Mert nyilvánvalóan más lett volna a háború sorsa, hogyha már a lengyel hadjárat idején Franciaország keleti

határaitól, a Maginot-vonal felől, erős oldaltámadás éri Németországot, Ahogy a franciák bíztak a saját Maginot-vonalukban, ugyanúgy tisztelték a német Siegfried-vonal misztériumát. Holott nyilvánvalóan a Siegfried-vonalon is lettek volna megfelelő taktikai előkészítés esetén sebezhető pontok, ahogy a nagy erővel és technikai vívmányokkal készült Maginot-vonalat is áttörte a német roham. Ehhez azonban nyilvánvalóan szükség lett volna a francia hadsereg jobb felkészültségére, amit a különféle politikai rendszerek elhanyagoltak: túlságosan bíztak a német hadsereg felkészületlenségében, a német nyersanyagok elégtelen voltában és a háborúnak Németország részére katasztrófába való torkollásában. Ez a taktika teljesen csődöt mondott s nyilvánvalóvá lett máris, hogy a francia hadjárat, mely felülmúlt minden eddigi német sikert és erőkifejtést, példátlan egységbe és győzelmi mámorba kovácsolta össze' Németországot és társadalmát. Hitlerről mondják, hogy a franciaországi hadjárat teljesen az ő személyes műve volt; a nagy német győzelem teljesen igazolta Németország előtt Hitler művét s éppen ez az az időpont, mikor az egységes német hatalmi és nemzeti cél előtt megszűnik minden eltérés a németek között.

Miután a német haderők elől elhajóztak az angolok és miután a belga király is kapitulált, a német haderő teljesen Franciaország ellen fordulhatott. A belsőleg meggyöngített Franciaország már eddig is példátlan önfeláldozással vállalta egyedül a háború csapásait. A Reynaud-kormány újjáalakult június elején és benne a helyettes miniszterelnökséget Pétain marsall, a világháború agg hőse vállalta el; ő lett Weygand mellett a nemzeti egység szimbóluma s mellette Clemenceau hajdani ifjú barátjának és titkárának, Mandel belügyminiszternek jutott osztályrészül a szerep, hogy megerősítse belsőleg, ha kell, a legkíméletlenebb eszközökkel, a francia ellenállást. Mandel éppen ezért kemény rendszabályokat hozott a gyanús idegenek, az emigránsok és a kommunisták ellen, akiknek hatása, úgy tetszik, nagyon is érezhetővé Vált a francia hadsereg soraiban. A népfront hívei újra felemelkedtek s a népfront-politika most, Franciaország legválságosabb napjaiban készült bosszút állni a Daladier-kormány alatt szenvedett sérelmekért. Ugyanekkor a francia külügyek éléről eltávozott a szabadkőműves vezető réteg s erősödött a katolikus befolyás, ami a veszteség napjaiban előre veti árnyékát egy francia „keresztény kurzusának — ahogy ez például Magyarországon is történt a román megszállás és az összeomlás után, amikor az úgynevezett keresztény elemek próbálják menteni a menthetőt. Június eleje ilyen belső és külső problémák között telt el a francia politikában. A németek ezalatt sorra birtokukba vették Észak-Franciaország városait s eleinte úgy tetszett, hogy nem is mennek közvetlenül Párizs ellen, hanem a tenger vonalát követik. A német taktika világos volt: el akarták szigetelni egymástól Franciaországot és Angliát. Mert hogy ha a németek rögtön Anglia ellen vonulnak, könnyen hátukba kaphatták volna az akkor még érintetlen francia hadsereget s a francia hadsereg is érintetlen maradt volna morálisan egy ilyen angolelles fordulat esetén. Június eleje így telt el; a német haderő napról napra jobban kiszélesítette tengerparti előrehaladását s ugyanekkor egyre mélyebbre nyomult gépesített osztagai vezetésével Franciaország belsejébe, mialatt a gépesített osztagoknak és a gyalogságnak a német repülőgépek törtek előkészítőtül utat. A francia kormány e szorongatott helyzetben ismételtlen segítségért fordult Angliához, ahonnét állandó biztatásokat kapott, de az angol erők kimaradása igen ártott Anglia barátainak Franciaországban és világszerte bizalomban és erkölcsileg. Ugyancsak segítségért fordult a francia miniszterelnök Roosevelt amerikai elnökhöz is. Innét bővebb ígéretet és biztatást kapott; Roosevelt valóban mindent megtett, hogy lehetővé tegye a szövetségeseeknek amerikai repülőgépekkel és hadianyaggal

való ellátását s nem egyszer erélyesen nyilatkozott az európai állapotok felől. A helyzet azonban, úgy látszik, az, hogy tulajdonképpen maga Amerika sincsen felkészülve háborús fejlemények esetére. Az amerikai ipar sok segítséget nyújtott eddig is a szövetségeseknek, de arról szó sem lehet egyelőre, hogy Amerika aktív félként belépjen a háborúba. Különben a német magatartás is azt célozza, hogy megelőzzön minden ilyen eshetőséget s kész helyzetet teremtsen Európában már a nyár folyamán. A nagy német erőfeszítés és a nyári hadjárat ilyen gyors keresztülvitele is arra vall, hogy Németország ily módon akarja kiküszöbölni a blokád és az éhségzár hatásait.

A gyors német fellépéssel szemben hamar kitűnt a nyugati hatalmak elégtelensége és felkészületlensége, aminek oka, ismételjük, a francia politika elmúlt évekbeli állapotai mellett az is, hogy Angliában sem vették komolyan a háborút; Angliában is túlságosan számítottak a blokád hatásai mellett a német hadsereg felkészületlenségére. Ez az illuzionizmus főleg ott bosszulja meg magát, ahol a nyugati hatalmaknak repülőgépekkel kellene visszahárítaniok a Göring marsall igen gondos munkája által előkészített, de a nyugatiak részéről mostanáig komolyan nem vett német légi fölényt. Amerikának itt van a jelentősége a nyugati hatalmak szempontjából. A nyugati hatalmak most Amerikától elsősorban repülőgépségi segítséget várnak. Az eddig érkezett amerikai repülőgépekkel a nyugati hatalmak már eddig is jelentős akciókat hajtottak végre Németország fölött. Ha voltak is nem érdektelen repülőakciók a nyugatiak részéről, ez mit sem változtatott a helyzeten. Június elején már Párizs fölött dobtak le bombákat a német repülők s a német erők egyre jobban közeledtek északról három oldalról Párizs felé. A Weygand által végső pillanatban felállított védelmi vonalat sikerült a német erőknek áttörniök s miután Dunkerquet, az utolsó északfranciaországi ellenálló erődöt is elfoglalták és miután egészen Rouenig, sőt azon túl, Le Havre-ig jutottak nyugat felé, most már teljes erővel fordulhattak Párizs ellen. A francia kormánykörökben két felfogás küzdött. Voltak, akik utolsó lehelletig védeni akarták a fővárost; utóbb azok álláspontja győzött, akik a feladást vallották. A francia kormány így menekült el Párizsból, előbb Toursba, majd Bordeauxba. Ez alatt, mint hírlett, a kormányon belül is ellentétek támadtak; Lebrun elnök Pétain marsallal együtt a béke felé hajolt s miután Párizst a németek június 13-án békésen elfoglalták, a Bordeauxba menekült kormány, egyre gyengülőbben és kimerültebben folytatván a védekezést, végül is a Reynaud helyére lépő Pétain marsall által fegyverszünetet kért a németektől.

Mi lesz Franciaország sorsa, ki tudja megmondani? Milyen feltételeket szab Németország Franciaországnak, melyet a háború e rövid hónapja olyan példátlanul meglátogatott? E pillanatban felmerül az a kérdés is: vájjon tudhat-e Németország különbékéről s vájjon a feltétlen vagy feltételes fegyverletétel mint módosítja majd az új Franciaország helyzetét? Kétségtelenül Angliát rendkívül súlyosan érinti a francia kimerülés; de Anglia, mint Churchill rögtön a francia harc beszüntetésekor mondta, egyedül is folytatja a háborút. A nagy mérkőzés Anglia és Németország között egyre napoleonibb arányokban bontakozik most ki a szemlélő előtt.

De lehet egyáltalában már valaki szemlélője csupán a világ eseményeinek? Hogy nem lehet, ezt bizonyítja Olaszországnak nagy előkészületek után június 10-én történt belépése a második világháborúba. A francia front összeroppanása talán korán is érkezett Olaszországnak, mely Mussolini hadüzenő szavai után elsősorban védelmi intézkedésekkel foglalkozott. Olaszország e háborúbalépéssel meg akarja valósítani földközítengeri igényeit. Olaszország itt Szuez és Gibraltár szabadságára gondol s nem téveszti szem elől Palesztina sorsát sem. De a legfontosabb az olaszoknak mégis

Málta és Tunisz. Málta, továbbá a Szezei-csatorna kijáratát őrző Aden ellen az olasz repülők ismételt repülőátadásokat intéztek rögtön a háborúba lépés első napjaiban. Az angolok ezt Tripoliszban, Olasz-Szomáliában és Abessziniában viszonzták. Általában úgy tetszik, hogy az angolok erélyesebben szándékoznak felvenni a harcot az olaszok ellen, mint ahogy ezt tették a németekkel szemben. Korzika és Dél-Franciaország, elsősorban Nizza ellen lényegesebb olasz mozdulatok még nem történtek. Általában még igen kérdéses, mint alakul majd Olaszország háborús helyzete azután, hogy Franciaország, alig egy héttel az olasz hadüzenet után, beszüntette a harcot. Olaszországnak itt igen fontos lesz Németország közreműködése, mivel az új francia békét nyilván egyedül Németország szava szabja meg; másrészt pedig még nem történhetek a kezdő hadi mozdulatok miatt lényegesebb és elhatározóbb olasz hadmozdulatok. Hiszen Olaszország már eddig is a békében való magatartásával rendkívüli szolgálatakat tett a német politikának.

Mialatt nyugaton és délen ilyen fordulatok történtek, Oroszország is éberem őröködött érdekein. A Szovjetunió úgy látta, hogy a nyugati helyzet szükségessé teszi balti pozícióinak megerősítését. Okul szolgált az erélyesebb orosz fellépésre Litvánia magatartása, ahol a kormányzat még nem tisztázott befolyások hatására kétes álláspontot foglalt el az orosz-litván kölcsönös segélynyújtási egyezmény következtében az országban tartózkodó orosz erőkkel szemben. Oroszország sérelmesnek ítélte egyébként Litvánia balti politikáját is. A hetek óta tartó huzavonának az lett a vége, hogy Oroszország megszállta Litvániát s a régi kormány helyére új kormány jött, mely majd jobban respektálja az orosz szempontokat, melyek közt különlegesen fontos a mai nemzetközi helyzetben az orosz európai határok biztosítása. Ezután megszállotta Ész- és Lettországot is, teljessé tevén balti hegemóniáját. A balti államokba nagy gépesített osztagok vonultak be, hogy őröködjek az orosz nyugati érdekeken. Szemléket június 18-án zártuk; a balti helyzet ekkorra még nem bontakozott ki teljesen s még nem láthatók világosan az orosz magatartás és a nyugati fejlemények érdekesnek ígérkező összefüggései.

GOGOLÁK LAJOS